

REBIĆ, Adalbert, *Amos, Prorok pravde*, Biblioteka Riječ 29, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1993, 146 str.

Jedan od najpoznatijih hrvatskih bibličara Staroga zavjeta – dr. Adalbert Rebić, objavio je u nizu Biblioteke »Riječ« u izdavačkoj kući Kršćanska sadašnjost knjigu »Amos, Prorok pravde«. Amos je prvi prorok pisac iz 8. stoljeća prije Krista.

Kao što književna vrsta poduzetih komentara traži, autor je prvo (str. 5–9) iznio živopisne podatke proroka Amosa, vrijeme u kojem je živio, političko-gospodarske prilike i vjersko-ćudoredni život. Zatim slijedi uvod (str. 10–15) u knjigu proroka Amosa gdje se donosi kratak sadržaj, ukazuje se na strukturu knjige, nastanak knjige i susljedne redakcije a završno o književnim oblicima u prorokovoj knjizi.

Glavni dio knjige (str. 16–140) obuhvaća tumačenje cjelovitog Amosovog teksta. Dr. A. Rebić preradio je po odlomcima, a polazeći od hebrejskog izvornika, prijevod Zagrebačke Biblije i to zatim svestrano komentira. U tumačenje je ugradio svoju bogatu biblijsku erudiciju. Znanstveni je aparat kao što je u takvih biblijskih komentara uhodano, uz neka rijetka odstupanja u bilješkama, otpao, ali je autor u svoje djelo uklopio iscrpnu literaturu o proroku Amosu (str. 141–143), starije i nove komentare, brojne suvremene monografije i veliki izbor stručnih članaka. Ovakav bi komentar mogao biti uvršten u odgovarajući niz na bilo kojem od svjetskih jezika.

Knjiga je pisana pregledno jer slijedi jasnu prorokovu strukturu. Uvod je kratak te sadrži samo naslov i podnaslov (1,1–2). Knjiga proroka Amosa ima na koncu u svom epilogu optimističko obećanje novog i sretnog razdoblja. Prorokov tekst i autorovo tumačenje dijele se na tri velika dijela.

Tako glavno tumačenje počinje prilično strukturiranim prorokovim govorima o sudu nad Izraelom i okolnim narodima (1,3 – 2,16). Prorok se zgraža nad barbarstvom semitskog naroda Amonaca i predbacuje im »da su parali trudnice gileadske« (1,13). Rebić to pravo kvalificira: »To je bio težak zločin protiv naroda: trudnice su matice naroda, izvor narodne snage, jakosti i brojnosti. Zločin se sastojao ne samo u nezasitnoj gladi za novim prostorima nego još više u krvavom neljudskom postupku s bližnjim.« (str. 39). Uz drugi semitski narod, stanovnike Moaba vezan je nov i neslućeni zločin: »što kosti edomskoga kralja spališe u vapno« (2,1). Svijestan granica u konačnom objašnjenju naš bibličar ispravno zaključuje: »U svakom slučaju riječ je o zločinu (hebr. peša!), odnosno o grijehu protiv bližnjega i Boga. Jahve je apsolutni gospodar života i smrti: samo je on vlastan ljudima suditi i osuđivati ih. Prema Amosovoj teologiji i Moab je podvrgnut volji Božjoj. Mora se držati općih ćudorednih načela koja su ukorijenjena u volju Božju. Na starom su Istoku obeščaćenje groba, odnosno mrtvog tijela, smatrali magijskim činom: njime su narušavali mir na koji je pokojnik imao apsolutno pravo (Pnz 2,22ss; 2 Kr 9,34). Vjerovali su da će pokojnik doživjeti istu sudbinu koju doživi njegovo mrtvo tijelo. Prema izraelskom zakonu bilo je najstrože zabranjeno dirati mrtva tjelesa ili obeščastiti grob.« (str. 40–41). No i Amosovi su suvremenici u Izraelu grijeshili na socijalnom i moralno-religioznom području (2,6–8.12) i to je bio dalji poticaj za djelovanje: »U tim se recima opet očituje Amosov osjećaj za pravednost i za grijeh. On dobro zna za Zakon Jahvin, kao što za nj dobro znaju svi Izraelci: svi oni dobro znaju što treba činiti a što izbjegavati.« (str. 47).

Srednji dio Amosove knjige i Rebićevih tumačenja govori o opomenama i prijetnjama Izraelu (3,1 – 6,14). Pokvarenost će u Izraelu prouzročiti propast (3,9–11). Luksuzno rasipanje nije na mjestu ni u kultu, ni u gradnji i opremi kuća (3,13–15), ni u stilu života (4,1–3; 6,3–6). Prorok vidi da je poremećen pravni poredak (5,7.10–13.16). Amos nije podnosio bezbrižno ponašanje narodnih vođa (6,1–7). Zato je poziv na obraćenje bezuvjetan (5,4–6), a u protivnom će uslijediti kazna i uništenje.

Završni dio sadrži pretežno viđenja o proročkom pozivu i poslanju (7,1 – 9,10).

Već ovaj kratki pregled i uvid u Amosovu knjigu i komentar Rebića, profesora biblijskih znanosti, ukazuju na aktualnost prorokove tematike i poruke. Prorok Amos izrazito je prorok Božjih i čovjekovih prava, jednostavno, on je, kao što kaže i podnaslov komentara: prorok pravde. Profesor Rebić uspio je proroka Amosa iz davne civilizacije i kulture zaradi izrazito socijalne naravi pretočiti u važnu poruku za suvremeni svijet religioznih, socijalnih, političkih i gospodarskih poteškoća i problema. Socijalna zauzetost i djelovanje prevažna je društvena briga danas, a djelo proroka Amosa predstavlja svjetlo i smjernice, i ne samo vjernicima, za nadilaženje i rješenje.

Posljednjih, ratnih godina (1990–1995) svjedoci smo događaja koje je predviđao i doživljavao prorok Amos gdje su »paranje trudnica« i »obeščašćenje grobova« samo najrječitije moralne povrede svih nepravdi i zala prema vjerniku, Bogu i čovjeku bilo kojeg svjetonazora. Svima nam je potrebna toliko od Amosa naglašavana socijalna pravda: odnos prema prognanicima, izbjeglicama i drugim ratnim stradalnicima.

N. Hohnjec

Uredništvo je primilo (recenzije slijede prema mogućnostima):

Bezić, Živan: *Ima li nade?*, Đakovo: UPT 1994.

Golub, Ivan: *Od kompromisa do ljubavi. Razmišljanja o Bogu i čovjeku*, Zagreb 1993. (2. izd.).

Golub, Ivan: *Prijatelj Božji*, Zagreb: Naprijed 1990.

Golub, Ivan: *Ususret dolasku*, Zagreb: KS 1993.

Perić, Ratko (ur.): *Homo imago et amicus Dei*, Miscellanea in honorem Ioannis Golub, Romae: Pont. Coll. Croaticum Sancti Hieronimi 1991.

Poziv. List dakovačkih bogoslova, Godište I, 1995, br. 1.

Riječki teološki časopis. Ephemerides theologicae fluminenses, Godište I, 1993, br. 1.

Sersale, Celina – Duda, Bonaventura: *P. Alessio Benigar ofm. Un'autobiografia postuma*, Roma: Quasar 1993.

Tomić, Celestin: *Počeci Crkve. Pavao apostol naroda*, Zagreb: Provincijalat hrvatskih franjevac konventualaca 1995.

Vugdelića, dr. Marijan: *Patnja i bol u svjetlu Biblije i ljudskog iskustva*, Zagreb: Franjevačka visoka bogoslovija (Makarska) 1993.